

DRE

TIJD VAN LEVEN

Bemin het onbekende

Tijd van Leven beschrijft het gepasseerde bestaan van mensen met een bijzonder verhaal. Vandaag: platenverkoper Jan Kooi (1959-2021) uit Groningen.

MAAIKE BORST

Jan Kooi ging door zoals hij altijd had gedaan. Platen draaien. Vinyl op de schijf, naald in de groef, even die ruis en dan de opwinding die door de kamer schalde. Het liefst jonge, gretige, hongerige bandjes. Muziek die nooit oud werd. En nooit saai.

Hij keek films, las boeken en strips, keek naar honkbal. Zoals hij altijd had gedaan. Dat hij ziek was, daar had hij het liever niet over. Al zijn energie was nu eenmaal, zijn hele leven al, gewijd aan de ruwe schoonheid van de underground popcultuur. En energie had Jan Kooi genoeg.

Geboren in Warffum, Noord-Groningen. Een jongen die nooit op de foto wilde, die in de boom klom als de kapper langskwam. Niet vast te zetten. Was betoverd door Elvis, raakte in de ban van Amerika, werd gevoed door John Peel op de BBC-radio. Intensiteit zat in de familie Kooi, bij Jan richtte die zich op de rock-'n-roll.

Het kostte hem een jaar om zijn ouders ervan te overtuigen dat de platenspeler van het gezin op zijn kamer behoorde te staan. Hij had natuurlijk gelijk. Niemand die zo veel van muziek hield als hij.

Op die kamer in Warffum maakte hij zijn eerste lijstjes. Top 10, 20, 30. Legde de basis voor een encyclopedische kennis van de popmuziek waarmee hij nog velen zou verbazen maar zelden iemand mee zou overbluffen – daar was hij te bescheiden voor, en simpelweg te enthousiast.

Jan Kooi raakte het nooit kwijt: dat enthousiasme van een puberjongen die voor het eerst een bandje hoort dat al zijn passie, verlangen, frustratie en levenslust in drie intense minuten samenvat. Toen hij 62 was en ziek, had hij het nog steeds. Piepjonge bandjes, in genres die hij als doorgewinterde platenverkoper al duizend keer voorbij had horen komen, hij kreeg er nooit genoeg van.

Het ergste aan te vroeg doodgaan vond hij het missen van pakweg twintig jaar aan nieuwe muziek.

Met zijn overlijden gaan ook anderen veel missen de komende jaren. Zijn klanten, zijn volgers, de Groningse undergroundscene; allemaal genoten ze mee van zijn vondsten die hij vol enthousiasme deelde.

In platenzaak Elpee, waar hij sinds 1986 werkte. In popzaal Vera, waar hij minstens zoveel tijd kwijt was aan het praten over bandjes als dat hij ze zag spelen. In het onvolprezen stencilblaadje PrimeTime-magazine dat hij wekelijks maakte met vriend en collega Jan Gorter. En de laatste jaren op Twitter.

Wat mooi was – en in de wereld van Jan Kooi was daar heel veel van – moest door zoveel mogelijk mensen worden gehoord en gezien. Niet alleen muziek, ook films, boeken, series, documentaires. Zijn nieuwsgierigheid was onverzadigbaar. Vrienden vermoedden dat hij nauwelijks sliep, zoveel hoorde, zag en las hij.

Omdat hij ook al nieuwsgierig was naar wat anderen leuk vonden, en een heel aardig geheugen had, wist hij precies wie hij wat moest tippen.

Toch was het de manier waarop hij dat deed die de doorslag gaf, die een onvergetelijke indruk kon maken en levens kon veranderen. Met puur plezier, oprechte vreugde om al dat prachtige spul. Volstrekt wars van trends of status, zonder enige reserves of bijbedoelingen, zonder te overschreeuwen.

'Jan, je was een echte', stond in de rouwadvertentie van het Lim-

Niemand hield zoveel van muziek als Jan Kooi

burgse bandje Afterpartees. Hun eerste single had Kooi uitgebracht, op zijn label Kogar Records. Want als hij iets echt goed vond en niemand bracht het uit, dan deed hij het toch gewoon zelf.

Alles om het onbekende bemind te maken.

Jan praatte, en praatte, en praatte. Nooit zat hij zonder gesprekstof. Zijn magere armen – hij hield dat jongensachtige zijn hele leven – zetten waar nodig zijn woorden kracht bij.

Hij sprak honderduit, maar zelden over pijnlijke of moeilijke zaken van het leven. Zijn ziekte? De kanker die ongeneeslijk bleek? Het was zoals het was. Wat moest je erover zeggen? Liever plugde hij de nieuwe single van Tropical Fuck Storm op Twitter. Gewoon, zoals hij altijd had gedaan.

Even had hij geprobeerd om te studeren. Rechten, in Groningen. De stad beviel wel, de studie niet. Liever deed hij wedstrijdje met Peter Weening van Vera en zijn latere collega Jan Gorter. Cassettebandjes voor elkaar maken en dan raden wat het is – Kooi won

meestal. Of ze hielden videoavonden met cultfilms; slechte horror was favoriet.

De B-kant van de cultuur was zoveel interessanter dan de *mainstream*.

Zo was het eigenlijk ook in het leven. Het gebaande pad van studie, carrière, koopwoning en gezin was niet voor hem. Hij pikte uit het leven wat hij leuk vond, zoals hij ook de juiste platen uit de bakken viste. Smeedde vele vriendschappen via gedeelde passies, maakte lange reizen naar Amerika, paste met groot plezier op de kinderen van vrienden, stond heftig met hoofd bewegend bij concerten en trok zich terug in zijn eigen platen-boeken-films-wereld wanneer hij daar zin in had.

Niet dat het de makkelijke weg was. Een vetpot was Elpee nooit, echt moeilijk werd het met de opkomst van internet en de dramatische daling van de platenverkoop. De eigenaar van Elpee, bij wie Kooi en Gorter al die jaren in dienst waren, hield het begin deze eeuw voor gezien. Het kon niet meer uit. De 'Jannen van Elpee', zoals ze liefkozend werden genoemd in de muzieksceen, stonden voor de keuze: stoppen of de zaak overnemen.

Stoppen was geen optie. En Gorter vertrouwde op het enthousiasme, het netwerk en de vindingrijkheid van zijn compagnon.

Jan Kooi kon rechtlijnig zijn. De beste nummers behelsden niet meer dan drie akkoorden en duur-

den niet langer dan drie minuten, echte muziek luisterde je vanaf vinyl en een bandje bestond uit drum, bas, gitaar, zang. Maar hij volgde met die nieuwsgierigheid van hem, na wat aanvankelijke weerzin, ook moderne techniek en gadgets en ontdekte dat een medium als Twitter zich uitstekend leende voor zijn zendingsdrang.

Op Twitter bleek hij ook op politiek gebied zeer uitgesproken. Agerde tegen extreemrechts, riep om actie tegen klimaatverandering, maakte zich druk om het ringweg-miljoenenproject in Groningen. Achter zijn jongensachtige enthousiasme zat toch ergens ook een cynische blik; altijd ging het weer om macht en auto's en geld – de minst belangrijke dingen in het leven.

Toen hij dit voorjaar ziek werd, ging het met Elpee juist beter. Vinyl was terug, de markt trok aan, ze hadden een nieuw pand op een goeie locatie in de Gelkingestraat. Jan kon er niet veel meer zijn. De laatste maanden werkte hij thuis, achter de schermen; bestellingen doen, nieuwsbrieven schrijven, muziek ontdekken. Zoals hij altijd had gedaan.

Op 25 augustus overleed hij. Thuis, tussen al zijn platen, boeken, strips, dvd's. Later, in het uitvaartcentrum, klonk *Bastards of Young* van The Replacements. Het duurde niet lang voordat iemand, in de geest van Jan, vroeg of het wat harder kon.

Jan Kooi met de platen van Traumahelikopter en de Afterpartees, bandjes die hij uitbracht op zijn Kogar Records. FOTO JAN WESTERHOF